

400. Szeged-Tápé, Szomolya

(Csongrád megye) B

Tápé határában a Szőreg 1. Biztonsági Gáztároló V. megelőző feltárási szakasz területén az előzetes terepbejárás gyér őskori településnyomokat lokalizált (MOL 2007/7 lh.). A feltárandó nyomvonal, az SZGT-20-as kúthoz vezető kútbekötő vezeték nyomvonalán, közel É-D-i irányban vágta a lelőhelyet, egy K-Ny-i irányú, kétszer derékszögben megtörő kis résszel.

A feltárást 2008. júniusban végeztük. A nyomvonal É-i, közvetlenül az SZGT-20-as kútfejhez kapcsolódó szélén kezdtük a munkálatokat, 5 m szélességben, majd egy leletmentes sáv után már csak 2 m széles sávban folytattuk D-i irányba haladva, a kis K-Ny-i kitérőt is követve. A terület középső harmadában a nyomvonal D-i szélétől folytattuk a munkát, immár É-i irányba haladva, szintén 2 m széles sávban. Nagyjából 10 m leletmentes részt követően egy árok folytja bontakozott ki, így a fedett részen már a teljes, 5 m szélességben haladtunk. A terület középső harmadában ismét feltáratlan maradt egy kb. 22 m hosszú szakasz.

A lelőhelyen 4 objektum került elő, melyeket kora bronzkori kerámiatöredékek kelteztek.

Munkatársak: Bene Zsuzsanna, Bizinger Krisztián technikusok.

SZ. WILHELM GÁBOR

401. Szeleste határa

(Vas megye) U, B, Ró, N

2008 őszén megelőző feltárást végeztünk a 86. sz. főút nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Kertvégi szántók: November 10–19. között dolgoztunk ezen a lelőhelyen. A területet 2820 m²-en humuszolták le, miközben régészeti jelenségek kerültek a felszínre. Egy gödör nyeléséből a középső neolitikus dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrája díszkerámiája került elő. Egy feltehetően kemence és hamusgödre indokolta, hogy az É-i depóhely területén kutatószondákat nyissunk. Erre azonban ez évben már nem került sor.

Szentkúti-dűlő: Október 13. és november 28. között 4077 m²-t humuszoltak le, ami magába foglalt egy 2007-ben a Vas megyei Múzeumok Igazgatósága által ezen a területen nyitott szondát is. Az ásatás során összesen 67 objektumot regisztráltunk. A jelenségek cölöphelyek és alapárkok (gyakran hosszúházak teljes vagy részleges alakját kiadva), hosszúházak melletti kísérő árkok, gödrök, gödörkomplexumok. Az észlelt régészeti korszakok: őskor (középső újkör, dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrája). Kevés az újkori bolygatás. A régészeti leletanyag házi- és díszkerámia, kőeszközök (pattintott és csiszolt) és gyártási hulladékok, kevés állatcsont. Jelentősebb leletek: arcos edény kéztöredéke, kővéső, obszidiánpenge töredéke.

Temető mellett: Szeptember 2–30. között összesen 6417 m² lehumuszolt felületen 460 statigrafiai számot regisztráltunk. A jelenségek cölöphelyek, gödrök, ár-

kok, 1 sír, újkori földművelés nyomai. Az eddig észlelt korszakok: őskor (főként területünk D-i részein, de alapvetően szinte csak felszíni leletekből ismert); római kori két árok; népvándorlás kor (nagyobb mennyiségben egyetlen jelenségünkben); középkor (főként területünk É-i részén); újkor (területünk É-i részén). Jelentősebb jelenségek: bronzkori (Gáta-Wieselburg kultúra) sír 6 edénymelléklettel, egy Mollusca-gyönggyel. A csontváz zsugorított pózban, É-D irányban feküdt, alsó végtagjai újkori földművelés miatt hiányoztak. Két római kori árok, K-NY irányúak. Jelentősebb leletek: 3 római kori bronzpénz, 1 bronzpénz, 1 bronzkarika üveggyönggyel, 1 fekete római kori sigillata utánzat.

Munkatársak: Basticz Zoltán régész; Könczöl Laura, Faiszth Szabina, Bótsch Enikő, Csuti Tamás, Kolonits László régésztechnikusok.

NYERGES ÉVA

402. Szentendre, Dózsa György út 9–11.

(Pest megye) Ró

2008-ban több ütemben végeztünk megelőző régészeti feltárást a területen (Hrsz.: 381, 382, 396). 2008. május 14–28. között 342,75 m²-en 4 római korra keltezhető jelenséget tártunk fel. Szeptember 9-én a 381, 382 hrsz. telkeken a volt buszállomás szerelőaknáit távolították el, régészeti jelenségekre utaló nyomokat nem észleltünk a szakfelügyelet során. A szakfelügyelettel párhuzamosan, harmadik ütemben szeptember 29-én vette kezdetét a fent említett területek megelőző régészeti feltárása. Először az 1. sz. kutatószonda K-i részében észlelt római kori gödörjelenségekre nyitottunk rá, a szonda É-i fala mellett, 23×26,7 m-es területen. A megnyitott részen régészeti jelenséget nem észleltünk. Folytatva a terület megnyitását, a májusban észlelt hármaskörű árok újabb szakaszát figyeltük meg, bontása során jelentős mennyiségben római szürke házikerámia került elő. Elérve a hármaskörű árok vonalát, közvetlenül a beruházási terület D-i sarokpontja mellett három, 2. századra keltezhető római csontváz sír és egy hamvasztásos temetkezés látott napvilágot. Leletanyaguk: arany hurkos-kapcsos végű fülbevalók, borostyán gyűrűk, bronzérmék, mécsesek, sigillata tál, üveg pohár. A hármaskörű ároktól Ny-ra mind az É-i, mind a D-i részen előkerült objektumokra 20 m szélességben rányitottunk, régészeti jelenségeket nem észleltünk. Az árok Ny-i ágától kb. 1,5–2 m-re ismét sírokat találtunk. Az előkerült kilenc 2. századi római sír között egy kőládasír is volt. A földsírok eltérő mélységben jelentek meg. Leletanyaguk: arany drágakő-berakásos medalion, arany fülbevaló, aranyozott pasztagyöngy, Claudius-érme, bronz karperecek, üveg poharak. A síroktól 8–10 m-re K-re a szerelőaknák zárták le a területet, É-ra egy földcserélt, erősen szennyezett szakasz található. A sírokra Ny-i irányban is rányitottunk, egészen a 2. kutatószonda vonaláig. Több régészeti jelenséget már nem észleltünk.

A 2. sz. szonda Ny-i oldalán egy hosszabb, a szondára merőleges kutatóárkot, valamint két kisebb, a szondával párhuzamos árkot nyitottunk, régészeti jelenséget nem észleltünk. A lehumuszolt 3144 m²-nyi területen 39 római kori objektum került elő, mindegyike a Kr. u. 2. századra keltezhető.

HERBÁLY RÓBERT

403. Szentendre, Paprikabíró utca
(MRT 7. k. 28/1 lh.)
(Pest megye) Ró

A szentendrei római tábor közvetlen szomszédságában, a Paprikabíró u. 13. sz. alatt lakóház bővítéskor római szórvány leletek és újkori csontvázak kerültek elő a munkagép nyomában. A pince bővítésekor egy árok metszete látszott. A közműárkok bolygatott feltöltésében teguladarabok és terra sigillata töredékek kerültek elő. Összefüggő felület átvizsgálására nem volt lehetőség. Valószínűleg a vicus militaris területét bolygatták meg az építkezéssel.

OTTOMÁNYI KATALIN

404. Szentetornya, Eötvös-major
(Békés megye) Á, Kk

2008. március 31-én helyszíni szemlét végeztem a fenti lelőhelyen. A műúttól É-ra, a kiemelkedő, hátsó részen indultam azzal a céllal, hogy a lelőhely kiterjedését meghatározzam. A műúttól mintegy 15–20 m-re már néhány Árpád-kori edénytöredék volt látható a szántásban. A műúttól 50 m-re jelentkezett a késő középkori telep első nyoma, néhány vékony falú, gyorskorongolt edénytöredék formájában. Ezt követően a lelőhely felszíni nyomai egyre sűrűsödtek. A felszínen egészen a Jankó-tanyával szemben lévő területig tudtam leletanyagot gyűjteni. A település szélét egyértelműen jelezte számomra a szántásban talált nagy mennyiségű salak, illetve fajalitos olvadék, ami a település más részén nem mutatkozott. A műúttól É-ra lévő második kiemelkedésen nagy mennyiségű téglá töredéke hívta fel a figyelmem arra, hogy ezen a helyen is tégláépület állhatott, talán éppen a falu nagy (villicus) háza, a templomtól DNy-ra, mintegy 50–80 m-re. A templom feltételezett helyét jelentő magaslaton a gabonában a templom falának DNy-i része jól látszódott. A templomdombról letekintve, DK-i irányban, néhány szabályos, közel négyzet alakú sötétebb zöld foltot, földbe ásott házak nyomait láttam. A feltérképezett területről csak néhány késő középkori edénytöredéket, téglatöredéket, egy vascsipeszt, és Árpád-kori cserépüst-töredéket gyűjtöttem.

A leleteket átadtam a Szántó Kovács János Múzeumnak.

CSÁNYI VIKTOR

405. Szentgyörgyvár-Felsőmánd, 76. sz. műút
(Zala megye) B, Ró

A községtől É-ra, Felsőmánd-puszta településrészén, a Zala-folyó K-i partján, a széles ártérre lejtő É–D-i dombhát lábánál É–D-i irányban hosszan elnyúló régészeti lelőhely déli felében, a Szombathely–Hévíz 400 kV-os távvezeték beruházáshoz kapcsolódóan 2008. október 18–21. között 5 objektumot tártunk fel. Egy gödör és egy urnasír a késő bronzkori urnasíros kultúra hagyatéka. A többi három objektumból római kori leletek kerültek elő.

Munkatársak: Fullár Zoltán és Mészáros Melinda régészek.

KVASSAY JUDIT

406. Székesfehérvár, Fő utca 10.
(Fejér megye) Kú, Ú

Az eredetileg postaállomás, Schmidegg-ház, majd Zichy-palota, ezután Magyar Király Szálloda, később Velence Szálló, napjainkban újra Magyar Király Szálló Székesfehérvár egyik legjelentősebb, ebből a korszakból származó épülete. Az egyemeletes, 4+3+4 tengelyes főhomlokzattal, 1819 körül épült palota terveit valószínűleg Pollack Mihály készítette. A szálló a középkori Fehérvár legfontosabb, legnagyobb kiterjedésű külvárosának, a Budai külvárosnak a központjában állt. A középkori külváros sáncokkal, árkokkal elkülönített magja a belvárost körülölelő várároktól É-ra, a mai Zichy-liget környékén helyezkedett el.

A Budai külváros területe azon az elkeskenyedő földnyelven terült el, mely É felől nyúlt be a Sárvíz mocsaraiba és a belváros területén három, a D-i külvárosban már csak egy utca szélességű. A Budai külváros határait Ny és D felől még a mocsárvilág határolta, ám É és K felől már várárokkal és sáncokkal határolták el a szárazulattól. Ezen a szárazulaton helyezkedett el a Budai külváros erődítéseken kívül rekedt része és a mai Öreghegyen kialakított szőlőhegyi település, mely szintén Fehérvár részét képezte.

2008. augusztus 14. és szeptember 2. között megelőző feltárást, illetve régészeti szakfelügyeletet tartottunk a Magyar Király Szállóhoz kapcsolódó építkezésein. A szálló területén és annak környékén kellett keresnünk a két földerdőt, valamint árkaikat, a külváros piactereinek egy részét, ott Ferdews Lukács polgár 1517-ben említett házát, valószínűsíthető fürdőjével, a Szent Miklós egyházhhoz tartozó, annak közelében álló házak egy részét, köztük az 1539-ben említett, a Szent Miklós egyház káptalanjához tartozó Hegy Gergely jobbágy házát, aki szintén a szent Miklós negyedben lakott. A feltárások során meg is találtuk az egykori Sörkert járósíntje alatt az 1602 körül épített lépcsőzetes alaprajzú földerdő alapjait, egyben igazolva rekonstrukciónk pontosságát. További középkori részletek azonban nem kerültek elő, mivel azokat, valószínűleg már az árkok és sáncok építése során megsemmisíthették.